

Polityczny wymiar sportowych inwestycji Arabii Saudyjskiej

Sara Nowacka

Piłka nożna dołączyła do instrumentów wykorzystywanych przez Arabię Saudyjską do tuszowania brutalności polityki wewnętrznej i kontrowersyjnych interwencji zagranicznych rządzącej monarchii. W tym sezonie saudyjskie kluby wydały blisko 490 mln dol. na transfery zawodników, by, podnosząc prestiż rodzimej ligi, promować strategię rozwoju gospodarczego i budować pozytywny wizerunek państwa. Sportowe inwestycje wpisują się w coraz bardziej asertywną politykę zagraniczną władz wobec zachodnich partnerów.

Sport stał się jednym z kluczowych elementów umacniania wizerunku Królestwa Arabii Saudyjskiej (KAS) na świecie, gdy w letnim oknie transferowym w br. kluby saudyjskiej ligi podpisały kontrakty z najbardziej znanymi piłkarzami świata, m.in. Karimem Benzemą czy Neymarem. Państwo dokonywało także inwestycji w innych prestiżowych dyscyplinach sportowych, m.in. organizując od 2019 r. walki o mistrzostwa świata wagi ciężkiej w boksie czy wyścig w ramach mistrzostw świata Formuły 1. W br. turniej golfowy LIV, zarządzany przez saudyjski Państwowy Fundusz Inwestycyjny (PIF), przejął PGA Tour, instytucję organizującą najważniejsze do tej pory turnieje golfowe na świecie. Działania te mają dowodzić skuteczności społecznych i gospodarczych przemian zachodzących w KAS zgodnie z założeniami jego de facto przywódcy – księcia koronnego Muhammada Bin Salmana (MBS), a co za tym idzie – utrwalić w oczach społeczności międzynarodowej jego wpływową pozycję. Choć podobne działania prowadzili wcześniej przywódcy innych państw autokratycznych (m.in. Białorusi czy [Chin](#)), saudyjskie inwestycje charakteryzuje niespotykany dotychczas rozmach.

Wymiar wewnętrzny. Inwestycje związane ze sportem mają konsolidować władzę MBS. Służą mu do zjednywania poparcia Saudyjczyków, a co za tym idzie – zapobiegania potencjalnej destabilizacji jego władzy, zwłaszcza przez innych członków rodziny panującej. MBS chce utrzymać kluczową rolę w najbardziej prestiżowych obszarach związanych ze sportem z uwagi na znaczenie, jakie dla dużej

liczby młodych obywateli (ok. 63% Saudyjczyków jest poniżej 30 roku życia) ma dostęp do wysokiej jakości rozrywki. Częścią tych działań były decyzje dotyczące rozwoju drużyn piłkarskich. W ramach stopniowej prywatyzacji cztery saudyjskie kluby, które odnoszą największe sukcesy, zostały w czerwcu br. w 75% przejęte przez PIF, który jest nadzorowany przez MBS. Kluby te odpowiadają za najważniejsze tegoroczne transfery do saudyjskiej ligi. Inne instytucje, które także są pośrednio lub bezpośrednio kontrolowane przez MBS (m.in. Aramco), przejęły z kolei cztery mniej znane drużyny. PIF jest także większościowym udziałowcem klubu Newcastle United, który wykupił wraz z brytyjskimi partnerami w 2021 r. W 2023 r. fundusz utworzył odrębną spółkę inwestycyjną SRJ Sports, która ma koncentrować się na pozyskiwaniu praw do emisji międzynarodowych wydarzeń sportowych, a także do ich organizacji. Miało to związek ze wzrostem o ok. 8% rocznie liczby międzynarodowych wydarzeń sportowych, których gospodarzem była Arabia Saudyjska. Sprowadzenie światowej klasy piłkarzy przełożyło się też na zainteresowanie kanałów sportowych saudyjskimi rozgrywkami. Po transferze Cristiano Ronaldo do klubu Al-Nasr z Rijadu saudyjska liga podpisała umowy na transmisję swoich meczy w ponad 130 państwach, w cenach czterokrotnie wyższych niż w poprzednim sezonie.

Ewolucja futbolu w KAS ma promować także założenia nadzorowanego przez księcia gospodarczo-społecznego programu Wizja 2030. Strategia ta zakłada uniezależnienie

saudyjskiej gospodarki od dochodów z eksportu ropy przez uczynienie państwa technologicznym i biznesowym hubem. W tym kontekście sport ma zarówno tworzyć dochód, jak i przyciągać zagranicznych inwestorów z innych branż. Wiąże się to z planowanymi tzw. megainwestycjami (np. budowa zurbanizowanego obszaru NEOM na pustyni), co jest częścią szerszych działań [legitymizujących autorytarny model rządów przez państwa arabskie Zatoki Perskiej](#). Realizowane z rozmachem projekty sportowe mają demonstrować możliwości finansowe monarchii. Dominują wewnętrzny dyskurs medialny, przesłaniając takie kwestie, jak [porażka KAS w wojnie w Jemenie](#) czy niezdolność monarchii do obrony infrastruktury wydobywczej [przed atakami bojówek](#). Władze liczą także, że obecność światowej klasy piłkarzy przyciągnie turystów. W sierpniu br. Visit Saudi (oficjalna platforma turystyczna Arabii Saudyjskiej) podpisała umowę z hiszpańską La Ligą, w ramach której ta ostatnia będzie promować saudyjski futbol i turystykę. Podnoszenie prestiżu sektora rozrywkowego ma też służyć tworzeniu związanych z tą branżą atrakcyjnych miejsc pracy w firmach prywatnych. Obecnie [dwie trzecie pracujących Saudyjczyków jest zatrudnionych w sektorze państwowym](#), co utrudnia dywersyfikację gospodarki, wymuszając na monarchii ciągłe dystrybuowanie zysków z handlu ropą w postaci miejsc pracy.

Wymiar zagraniczny. Prestiżowe inwestycje związane ze sportem wiążą się z [przekonaniem władców KAS o zmianie porządku międzynarodowego w kierunku wielobiegunowego](#), mają umocnić wpływ KAS na świecie i legitymację państwa jako głównego aktora stosunków międzynarodowych na Bliskim Wschodzie. Świadczyło o tym np. ubieganie się KAS o współorganizowanie z Egiptem i Grecją mistrzostw świata w piłce nożnej w 2030 r. Monarchia zaoferowała wówczas obu państwom sfinansowanie budowy stadionów w zamian za zorganizowanie 75% meczów na swoim terytorium. Wspólna oferta wpisywała się też w zacieśnianie saudyjsko-grecko-egipskich relacji, m.in. ze względu na spójne cele tych państw w zakresie [ograniczania wpływów Turcji w basenie Morza Śródziemnego i na Bliskim Wschodzie](#). Ostatecznie państwa wycofały swoją kandydaturę, uznając, że organizacja mistrzostw w ub.r. w Katarze ogranicza szansę na przyznanie roli gospodarza państwu bliskowschodniemu. O wykorzystanie sportu do poszerzania wpływów politycznych oskarżał Arabię Saudyjską amerykański Senat, kiedy w lipcu 2023 r. przesłuchiwał przedstawicieli amerykańskiego PGA Tour po podpisaniu porozumienia z PIF. Wynikało to m.in. z powiązań byłego prezydenta Donalda Trumpa z rozgrywkami zarządzanego przez PIF turnieju. Kontrowersje wzbudziła też nieprzejrzystość saudyjskiego funduszu, który w 2021 r. znalazł się na 56. miejscu w rankingu transparentności 64 państwowych funduszy majątkowych.

Zwiększanie prestiżu wydarzeń sportowych w KAS jest też ważne dla budowania relacji ze społeczeństwami państw

rozwijających się. Wskazują na to zakończone sukcesem starania monarchii o organizowanie Pucharu Azji w 2027 r. oraz finałowej rozgrywki Afrykańskiej Konfederacji Piłkarskiej we wrześniu br., w której zmierzą się kluby z Algierii i Egiptu. Zwiększy to szanse na przychylne stanowisko Afrykańskiej Konfederacji wobec potencjalnej kandydatury Arabii Saudyjskiej na gospodarza kolejnych mistrzostw świata. Inicjatywy sportowe KAS i jej partnerów ograniczają jednocześnie możliwość promowania przez futbol wartości uniwersalnych i praw człowieka, jak miało to miejsce do tej pory. Potwierdzeniem może być unikanie przez przechodzących do saudyjskiej ligi piłkarzy wyrażania krytycznego stanowiska w sprawie masowych egzekucji, traktowania społeczności LGBTQ+, więzienia dysydentów czy głośnego morderstwa dziennikarza [Dżamala Chaszukdziego](#). Krytykę działań saudyjskich władz utrudnia im zawarta w kontraktach klauzula, która nakazuje szacunek dla panujących w państwie zasad.

Wnioski i perspektywy. Sport stanowi jeden z instrumentów promujących efektywność rządów MBS i ma utrwalić jego pozycję w państwie. Decydująca rola księcia w projektach sportowych przyczynia się też do utrzymywania scentralizowanego modelu zarządzania rozwojem klubów piłkarskich w KAS. Może to w przyszłości ograniczać ich elastyczność i negatywnie wpłynąć na osiągnięcia, a co za tym idzie – rolę sportu w gospodarczej dywersyfikacji państwa. Silne powiązanie saudyjskich inicjatyw sportowych z państwowymi instytucjami uzależnia je ponadto od dochodów z ropy naftowej, co może negatywnie wpływać na ich stabilność, szczególnie w świetle ich wysokich kosztów.

Organizacja najważniejszych międzynarodowych wydarzeń sportowych ma z kolei normalizować współpracę państw zachodnich z konserwatywną monarchią absolutną. Rola gospodarza globalnych przedsięwzięć promuje program Wizja 2030 i ma za zadanie uwiarygodnić wśród zagranicznych inwestorów proces rozwoju Arabii Saudyjskiej. Coraz silniejsze międzynarodowe powiązania z dochodową branżą sportową mają więc ograniczać ryzyko negatywnych dla monarchii decyzji zachodnich polityków. Przejmowanie zachodnich instytucji sportowych (np. PGA Tour) czy wspólna realizacja wielkoskalowych przedsięwzięć sportowych będzie jednocześnie kolejnym obszarem saudyjskiego lobbingu, stanowiącym narzędzie do wywierania nacisków na europejskie czy amerykańskie rządy. Dotychczasowy pozytywny odbiór saudyjskich działań w branży sportowej wskazuje, że państwa demokratyczne mają coraz mniej narzędzi soft power, które pozwalałyby wpływać na łagodzenie postawy saudyjskich władz wobec dysydentów. Ma to negatywne konsekwencje dla ich roli jako siły normatywnej, szczególnie w świetle saudyjskiego przekazu podkreślającego efektywność jej systemu rządów, aprobowanego przez polityków i część społeczeństw państw rozwijających się.